

Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. – Вип. 439-440: Германська філологія. – Чернівці: ЧНУ, 2009. – 192 с.

У випуску містяться матеріали IV Міжнародної наукової конференції “Актуальні проблеми германської філології” (24-25 квітня 2009 року), в яких розглядаються питання фонетичної семантики, граматичної семантики, лексичної (діахронічної та синхронічної) семантики, дискурсної семантики, прикладної семантики (лексикографії, перекладознавства та методики викладання іноземних мов).

Розрахований на філологів-германістів, науковців, аспірантів, викладачів старших класів шкіл і гімназій.

Редколегія випуску:

Левицький В.В., доктор філологічних наук, професор (науковий редактор),
Белова А.Д., доктор філологічних наук, професор,
Зорівчак Р.П., доктор філологічних наук, професор,
Михайленко В.В., доктор філологічних наук, доцент,
Огуй О.Д., доктор філологічних наук, професор (заступник наукового редактора),
Полюжин М.М., доктор філологічних наук, професор,
Рихло П.В., кандидат філологічних наук, доцент,
Кійко С.В., кандидат філологічних наук, доцент (відповідальний секретар).

Свідоцтво міністерства України у справах преси та інформації
№ 2158 серії КВ, від 21.08.1996

Загальнодержавне видання

Збірник входить до переліку видань ВАК України

Друкується за ухвалою Вченої Ради Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Адреса редколегії випуску
("Германська філологія"):
58012 Україна, м. Чернівці,
вул. Коцюбинського, 2.
Кафедра германського, загального
і порівняльного мовознавства

© ЧНУ, 2009

Вискушенко С.А., РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КАТЕГОРІЇ ОБ'ЄКТА В АНГЛІЙСЬКІЙ ФАХОВІЙ МОВІ ТВАРИНИЦТВА	71
Вуек О. ВІДТВОРЕННЯ СЕМАНТИЧНОГО КОНЦЕПТУ „СМЕРТЬ” В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ПОЕЗІЇ ВІЛЬЯМА БАТЛЕРА ЄЙТСА (на матеріалі перекладів Олександра Мокровольського)	74
Глінка Н.В., Корнева З.М. АФОРИСТИЧНІСТЬ АВТОРСЬКОГО СТИЛЮ (ІДІОЛЕКТУ): ТЕМАТИЧНИЙ ТА ЕМОЦІЙНИЙ АСПЕКТИ	79
Глушак В.М. ВСТАВНІ КОНСТРУКЦІЇ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ МАРКУВАННЯ ЕПІСТЕМІЧНОЇ МОДАЛЬНОСТІ В МОВНІЙ ПОВЕДІНЦІ	83
Гнаповська Л.В., Дука М.В. „КОХАННЯ” У „ПРОСТОРІ” ТА „ПРОСТІР” У „КОХАННІ”: МЕТАФОРИЧНИЙ ДІАЛОГ КОНЦЕПТІВ	87
Головацька Н.Г. ЕТИМОЛОГІЧНА СТРУКТУРА СЛОВНИКОВОГО ПЛАСТУ СЕНСОРНИХ ДІЄСЛІВ У СЕРЕДНЬОАНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	92
Гостюк Т. СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ ЛЕКСИЧНОГО ПОВТОРУ ТА ПЕРЕЛІЧЕННЯ В РОМАНІ П. ЗЮСКІНДА „ПАРФУМЕР”	96
Грижак Л.М. ВКАЗІВНІ ДЕТЕРМІНАТИВИ ЯК МАРКЕРИ ОЗНАЧЕНОСТІ НОМІНАТИВА	99
Грошко Т.В. ДИФЕРЕНЦІЙНІ РИСИ БАНКІВСЬКОГО ДИСКУРСУ	103
Гуменюк І.Л. ПРОСОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ЗАСОБІВ ПЕЙЗАЖНИХ ОПИСІВ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ	107
Давидова Т.В. СТАТУС АНТИКОНЦЕПТІВ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	112
Демешко П.В. МОВНА ФОРМА І СМИСЛ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ФІЛОСОФСЬКИХ ТЕКСТІВ	116
Денисенко М.В. НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ТЕХНІКИ ЧИТАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ КОЛЬОРОВОЇ СИГНАЛІЗАЦІЇ	121
Денисенко С.Н. ВЛАСНА НАЗВА У СКЛАДІ НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЯК ЕКСПОНЕНТ ЇХНЬОГО ЕТНОКУЛЬТУРНОГО ЗМІСТУ	127
Деркач Н.В. ТЕКСТОВІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙНО-ПРАГМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АНГЛІЙСЬКОГО СОЦІАЛЬНОСПРЯМОВАНОГО ПРИСЛІВ'Я	129
Діброва В.А. СТАТУСНІ СТОСУНКИ УЧАСНИКІВ ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ	134
Ділай І.П. СИНОНІМІЯ КОГНІТИВНИХ ДІЄСЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	138
Долгополова Л. ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ МАЙБІТНЬОГО ЧАСУ У ДАВНЬОВЕРХНЬОНІМЕЦЬКІЙ ПЕРІОД	143

оточуючого середовища та самої себе. Семантика ФО відбиває не тільки світ, але і спосіб, у який його бачить суб'єкт пізнання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Денисенко С.Н. Словник-довідник з фразеологічної деривації на основі існуючої фразеології німецької мови з перекладом прикладів на українську та російську мови. – Вінниця: Нова книга, 2005. – С. 173.
2. Комлев Н.Г. Компоненты содержательной структуры слова / Комлев Н.И. – М.: Наука, 1969. – 245 с.
3. Салиева Р.Н. Изучение ФЕ с прозрачной внутренней формой в русском и английском языках как фактор формирования лингвокультурной компетенции // Р.Н. Салиева. Русская и сопоставительная филология: лингвокультурологический аспект. – Казань: Казан. гос. ун-т, 2004. – С. 203 – 209.
4. Телия В.Н. Русская фразеология: семантический, прагматический и лингвокультурологический аспект / Телия В.Н. – М.: Языки русской культуры, 1996. – С. 91.
5. Чанышева З.З. Этнокультурные основания лексической семантики: автореф. на соиск. научн. степени д-ра филолог. наук: спец. 10.02.19 «Теория языка» / З.З. Чанышева. – Уфа, 2006. – 44 с.
6. Röhrich L. Lexicon der sprichwörtlichen Redensarten. 3 Auflage. – Freiburg-Basel-Wien, Herde Verlag, 1975. – С. 642.

Деркач Н.В.
(Київ)

ТЕКСТОВІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙНО-ПРАГМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АНГЛІЙСЬКОГО СОЦІАЛЬНОСПРЯМОВАНОГО ПРИСЛІВ'Я

У статті розглядаються текстові засоби вираження емоційно-прагматичного потенціалу англійського прислів'я, які впливають на його просодичне оформлення під час озвучення диктором-носієм англійської мови.

Стаття посвящена рассмотрению текстовых средств выражения эмоционально-прагматического потенциала английской пословицы, влияющего на её просодическое оформление при озвучивании диктором-носителем английского языка.

The article focuses on the review of the textual means of the English proverb's emotional and pragmatic potential expression, which influences its prosodic shaping when it is read by a native English speaker.

Розгляд питання актуалізації англійського соціальноспрямованого прислів'я в тексті художнього твору потребує урахування його емоційно-прагматичного потенціалу (ЕПП), здатного безпосередньо впливати на просодичне оформлення висловлення-прислів'я під час його озвучення диктором-носієм мови. При цьому складність визначення ЕПП пов'язана, насамперед, із комплексним характером представлення емоційних станів персонажів у тексті художнього твору за допомогою цілого ряду лексико-граматичних, стилістичних і графічних засобів.

Тому метою цієї праці є систематизація текстових засобів вираження ЕПП англійського соціально спрямованого прислів'я, які впливають на його просодичне оформлення під час озвучення диктором-носієм англійської мови.

Відомо [7: 27], що художній текст являє собою впорядковані й організовані тенденції живого мовлення. При цьому, як указується у [3: 6], процес усної актуалізації висловлень завжди є прагматично цілеспрямованим і реалізується лише в станах емоційного або творчого збудження [4: 87], потребуючи відповідних витрат фізіологічної і психічної енергії. Її джерелом є певний психо-енергетичний потенціал, утворюваний сферою позасвідомого людини, який під контролем свідомості далі перерозподіляється на емоційну й прагматичну складові [4: 92-93]. У ході остаточного поділу енергетичних потенціалів емоційної та прагматичної складової прагматичний потенціал немовби розпадається на відповідні потенціали актуалізації граматичних, лексичних і фонетичних засобів висловлення, а енергія емоційного потенціалу диференціюється в напрямках реалізації міміки, жестів, контрольованих і неконтрольованих свідомістю поз і рухів мовця [3: 7-9].

Як зазначається у [6: 442], емоції прийнято розрізняти за рядом параметрів, а саме: особливостями їхнього виникнення та розвитку (джерело та умови виникнення емоції, її функції,

усвідомлення емоції індивідом, її вплив на організм людини), якісними (модальність, складність) та кількісними (глибина, інтенсивність, тривалість) показниками тощо. При цьому, як констатує автор праці [3: 49], емоційні характеристики висловлень прийнято диференціювати: за емоціями на розвинуті, або зрілі, та складні (позитивні, негативні й невизначені); за здатністю індивіда контролювати емоції – на значний діапазон його станів, від стану афекту до рівня культурної норми комунікації індивіда; за соціально-значущими почуттями на протест, гнів, осуд, роздратування, незгоду, образу, смуток, страх тощо.

Визначаючи характер емоційних переживань персонажів художніх творів та ЕПП ужитих ними висловлень-прислів'їв, потрібно також пам'ятати, що позитивні емоції виникають тоді, коли сподівання людини підтверджуються, а її когнітивні уявлення втілюються в життя, тобто, коли реальні результати діяльності відповідають наміченим, узгоджуються з ними [6: 450]. За результатами дослідження [3: 65], серед висловлень, які передають позитивні почуття й емоції, найчастотніші схвалення, задоволення, згода, зацікавлення, зворушеність, здивування, заохочування, підбадьорювання, похвала, захоплення, комплімент, гордість, радість, лестощі, вдячність тощо.

Негативні ж емоції виникають і посилюються у тих випадках, коли між очікуваними і дійсними результатами діяльності є розбіжність, невідповідність або дисонанс [6: 450]. Висловленням, які виражають негативні емоції, притаманний ширший спектр почуттів, що містять несхвалення, незадоволення, незгоду, докір, картання, осуд, заперечення, звинувачення, образу, сум, досаду, прикрість, смуток, пригніченість, тугу, розчарування, роздратування, наполягання тощо [3: 65].

Розглядаючи окреслене питання, належить також урахувати думку О. Селіванової [8: 622], згідно з якою достатньо потужним засобом вираження емоцій у процесі комунікації є паралінгвістичні або паравербальні засоби, що доповнюють й уточнюють мовленнєве спілкування, надають йому емотивності й експресивності та передають значно більшу кількість інформації (від 93 % до 60 %), ніж вербальні. Відповідно, кінеми, структурні одиниці систем паравербаліки, автор [8: 624] пропонує поділяти на фонаційні (тембр, мелодика, гучність, індивідуальні особливості мовлення тощо), мануальні (жести), мімічні (рухи м'язів обличчя), пантомімічні (рухи тіла, голови, ніг, хода) та образно-конфігураційні (окулістика (погляд), відстань комунікантів (проксемика), час спілкування (хронеміка), торкання (гаптика), загальна манера поведінки мовця тощо).

Як відомо, текст художнього твору представлений здебільшого у друкованій формі, а, отже, автору часто доводиться надавати читачеві додаткові ключі у вигляді окремих лінгвістичних засобів для коректного декодування емоційних станів персонажів і ЕПП висловлення-прислів'я. Зокрема, наведемо лексеми, які містяться у авторських ремарках і вказують на темброві характеристики висловлення (напр., *said, in a rather offended tone; said Esa sharply; I said consolingly; he said evenly; Poirot went on solemnly; said airily; said the latter kindly (Christie); Pitt said cynically; Hunter answered tonelessly; Pitt replied irritably; Sandecker said heavily; Giordino said admiringly; retorted Zale (Cussler); said Nicholas, gravely (Dickens); His voice was wistful (Galsworthy)* тощо) або певні особливості мовлення персонажа, зумовлені його емоційним станом (напр., *Then he spluttered out; she muttered; Pitt murmured*).

На підвищення гучності у зв'язку зі зростанням інтенсивності емоцій, які переживає мовець, часто вказують знаки оклику (напр., *As a matter of fact I went to Hurst Park. Backed two winners. It never rains but it pours! If your luck's in, it's in! (Christie); "At any rate," she burst out, "I've spoken my mind!" ... "True enough! ... The man's twenty years younger than you, and don't you fool yourself as to what he married you for. Money! ... He's a bad lot!" (Christie)*); слова, подані великими літерами як такі, що вимовляються з емпіазою або особливо гучно [1: 289-290] (напр., *How are YOU? ... Why should YOU take it on yourself?... You mind YOURSELF--that's your business. You mind YOURSELF, or you'll find yourself in Queer Street, that's what will happen to you (Lawrence)*). З іншого боку, про її зниження може сигналізувати контекст типу: *Then he leant towards the other and spoke in a different tone, a quiet, grave tone (Christie); she muttered, in her strangely quiet voice, as if nobody should hear but him (Lawrence); "You are lying," she said quite quietly (Kipling)*.

Вагомим графічним засобом, який дозволяє виділити слова, що потребують особливого підсилення, вважається також [1: 289-290] курсив, або емпіатичний курсив (напр., *They don't think of you as the old and helpless kind. It's she puts it into your head. "She's very kind," said Miss Marple, "really very kind," she added, in the tone of one who convinces herself (Christie); All that matters is that there should be a problem... How could they have come there? ... A question of a replacement of the usual cleaning woman and the new one brought with her, strictly against orders, one of her children (Christie)*). При цьому автор наголошує, що різниця в шрифті корелює з інтонаційними відмінностями, здатними виражати різні емоційні стани.

Додаткові емоційні відтінки передаються за допомогою лексичного представлення мануальних (напр., the watchful German stilled it with a wave of his hand (Christie); giving Dillenger a friendly pat on the back (Cussler) тощо), мімічних (напр., smiled sadly and very tenderly (Barclay); made an extremely expressive grimace; Her lips were set grimly together (Christie) тощо), пантомімічних (напр., shook his head decidedly (Christie); The President gave a helpless shrug; He leaned back (Cussler) тощо) кінем, окулістики (напр., Poirot studied me attentively for a moment or two (Christie); looked her over with grudging eyes (Deland) тощо), загальної манери поведінки мовця (напр., Poirot treated my complaints lightly; Mrs. Carpenter was being positively ghoulish – relishing it all; He spoke with his usual aplomb (Christie) тощо) та проксеміки (напр., Then he walked out and slammed the door behind him; Then he leant towards the other; The young man went straight up to Luke (Dooley) тощо).

Окреме місце серед емоційної лексики посідають екстралінгвістичні мовні звуки, емоційні слова, на зразок tut, tut, ну-у-у (вираження загального осуду), ugh, бр-р-р... (вираження огиди) тощо. Функціонування таких звуків поза нормативною фонологічною системою певної мови зумовлює їхнє віднесення до паралінгвістичних засобів [2: 33]. При цьому варто звернути увагу на умовність значення таких слів, адже багато з них виражають емоцію лише в найзагальнішому вигляді, не вказуючи навіть на її позитивне або негативне забарвлення (напр., Oh, I am so glad; Oh, I am so sorry), і потребують додаткових коментарів автора щодо характеру емоції, яку переживає персонаж [1: 106]. Частотне також відображення у творі екстралінгвістичних мовних звуків за допомогою відповідних лексем (напр., The hardest of laughs, though brief and low, and by no means insulting, was the response of the rector (Bronte); Simeon cackled; Evie sniffed; "You are a cynic, Evie," said John, laughing; Poirot said with a sigh (Christie) тощо).

Крім того, до власне лінгвістичних засобів, що мають емоційний компонент значення, тобто виражають певну емоцію або почуття, відносять [3: 23] стилістичні засоби та прийоми (фігури заміщення й суміщення), лексико-фразеологічні засоби (емотиви, нейтральні слова, клішовані емотивні структури тощо), синтаксичні (еліптичні речення, окличні речення, питально-окличні речення, розповідні речення, інвертовані речення, вставні елементи, повтори тощо) та фонетичні (сегментного й надсегментного рівнів) засоби.

До лексичних одиниць, які маркують емоційний стан комунікантів, відносять, насамперед, лексеми, що безпосередньо називають емоції або почуття: Giordino was impressed (позитивне враження); Giordino asked in awe (благоговіння) (Cussler); roused sudden anger in Jolyon, but he subdued it (злість) (Galsworthy); Then he felt embarrassed at asking it and before Macomber could answer he went on (збентеження) (Hemingway); Tom had grown testy and irritated (роздратування) (Irwing); Ralph was feeling anxious, but at this he broke into a laugh (занепокоєння) (James); He was amazed, and a great concern seemed to come on him (здивування, хвилювання) (Stoker); I am afraid (страх); He spoke with more melancholy than pride (сум) (Christie) тощо.

Серед лексико-фразеологічних засобів, які використовуються авторами для створення емоційного фону ситуації, слід відзначити використання фразеологізмів (напр., Probably water off a duck's back, though (Christie); It must have been a wonder of creative cunning, and you fell for it hook, line, and sinker (Cussler)), емфатичне вживання допоміжних дієслів (напр., I really do apologise, Mr. Poirot, for taking up your time over such a trivial business (Christie)), стилістично забарвленої лексики (напр., I know what you feel like, my poor boy; "Pussy, pussy," she said. "Your Miss Knight (Christie); How does it go? Shakespeare. Damned good. See if I can remember. Oh, damned good (Hemingway)), особливо, інвективної (напр., He's a bad lot (Christie); Dorsett has a rotten scheme to harm the market. I'd give a year's pay to know what's going on in his diabolic mind (Cussler)), підсилювальних прислівників (напр., I've been feeling pretty fed up lately (Waugh)), вигуків (напр., Ruined! Fiddlede-dee! (Thackeray)) тощо. При цьому слід ураховувати, що прислів'я також належать до емотивної лексики і є, як зазначається у праці [5: 67], специфічними емоційно-експресивними засобами, що допомагають мовцю здійснити найбільш ефективний вплив на слухача.

Наявність значної кількості повторів у мовленні персонажа може, окрім іншого, свідчити про його перебування у стані емоційного збудження: негативного (знервованості, роздратування тощо, наприклад, How are YOU? ... You're not getting into a state, are you? You're not letting it make you hysterical?...Have they? Have they?... Why should YOU take it on yourself? What have you got to do, seeing it through. It will see itself through. You are not needed....You like to be affected--don't you? It's quite nuts for you? You would have to be important. You have no need to stop at home. Why don't you go away!...You take care,...You mind YOURSELF--that's your business. You mind YOURSELF, or you'll find yourself in Queer Street, that's what will happen to you (Lawrence)) і позитивного, наприклад:

We've orders pouring in, just pouring. But, mind you, Smeeth, we've got to get a move on. We've got to pile up the orders now – make hay while the sun shines (Priestley) тощо.

Крім того, про переживання мовцем негативних емоцій свідчить також застосування мовленнєвих актів директивів і менасивів, а також некооперативних мовленнєвих тактик, наприклад: Now look here! Don't try those tricks on me!... Don't think you can threaten me... Remember – he who dares, wins! (Dooley); I'll give you a piece of advice, young cock, and charge you nothing for it, too: Ask no questions, and you'll be told no lies. And here's another: Go away before you forget yourself again (Galsworthy); "Put these on," Suvorov ordered brusquely... "Get dressed. Soon" (Cussler) тощо.

До інших засобів підсилення емоційного фону ситуації спілкування належить застосування емфатичних синтаксичних конструкцій (напр., Oh that we had known it before! (Stoker)), коротких окличних речень і розділових риторичних запитань (напр., You're not getting into a state, are you? You're not letting it make you hysterical?...Have they? Have they?...You like to be affected--don't you? (Lawrence)).

Отже, викладене вище підтверджує думку, яка міститься у праці [5: 67], про те, що прислів'я і суміжні з ними слова утворюють нове, особливе смислове ціле, що надає емоційного забарвлення характеристиці стану речей і ефективно впливає на слухача, примушуючи його сильніше переживати почуте. Саме тому досить часто лише безпосередній контекст у вигляді конкретної комунікативної ситуації або, навіть, макроконтекст усього твору визначають емоційний фон для використання висловлення-прислів'я, яке набуває при цьому певного ЕПП.

Услід за А.А. Калитою [3: 47-50] визначатимемо інтенсивність ЕПП висловлення-прислів'я за трьома рівнями: високим, середнім і низьким. Під час визначення ЕПП висловлень-прислів'їв, урахуватимемо результати дослідження [3: 65], згідно з якими, для висловлень з низьким рівнем ЕПП притаманні цілком контрольовані позитивні або негативні емоції, з низьким спонуканням суб'єкта до дії чи стримуванням його дій. Натомість висловлення середнього рівня ЕПП позначені частково неконтрольованими позитивними та негативними емоціями з середнім спонуканням суб'єкта до дії або стримуванням його дій, а висловлення із високим рівнем ЕПП – практично неконтрольованими позитивними та негативними емоціями з високим спонуканням суб'єкта до дії або стримуванням його дій [3: 65-66]. При цьому у межах середнього і високого рівнів ЕПП може відбуватися ускладнення віддзеркалюваних почуттів у вигляді їхніх певних комплексів: задоволення-схвалення-комплімент, радість-гордість-захоплення, звинувачення-протест-погроза, розпач-відчай-безвихідь, обурення-гнів-лють тощо.

Для більшого унаочнення висловлених вище положень пропонується аналіз англійських прислів'їв з різним рівнем ЕПП, які вжито в контексті трьох уривків з художніх творів:

(1) "I am going to open the instrument, Eliza, and you know what follows." "You are a very strange creature by way of a friend! – always wanting me to play and sing before anybody and everybody! – If my vanity had taken a musical turn, you would have been invaluable, but as it is, I would really rather not sit down before those who must be in the habit of hearing the very best performers." On Miss Lucas's persevering, however, she added, "Very well: if it must be so, it must." And gravely glancing at Mr.Darcy, "There is a fine old saying, which everybody here is of course familiar with – "Keep your breath to cool your porridge," – and I shall keep mine to swell my song"(Austen).

У першій частині цього уривку використання окличних речень, емоційно забарвленої лексики (напр., a very strange creature), некооперативних мовленнєвих тактик (I would really rather not sit down before those who must be in the habit of hearing the very best performers) говорить про переживання героїнею (Елізабет Беннет) негативних емоцій. З попереднього, більш широкого контексту, відомо, що йдеться про образу на неввічливу поведінку містера Дарсі. Це підтверджується лексемами gravely glancing at Mr.Darcy та використанням прислів'я Keep your breath to cool your porridge, яке у даному контексті набуває характеру непрямого натяку і звернене, передусім, до Дарсі. Негативний фон ситуації врівноважується погодженням героїні на кооперацію, при цьому використовується прислів'я if it must be so, it must, покликане підкреслити вимушений характер такої згоди.

(2) Miss Howard entered. Her lips were set grimly together... She looked excited and determined, and slightly on the defensive. "At any rate," she burst out, "I've spoken my mind!" "My dear Evelyn," cried Mrs. Cavendish, "this can't be true!" Miss Howard nodded grimly. "True enough! Afraid I said some things to Emily she won't forget or forgive in a hurry. Don't mind if they've only sunk in a bit. Probably water off a duck's back, though. I said right out: 'You're an old woman, Emily, and there's no fool like an old fool. The man's twenty years younger than you, and don't you fool yourself as to what he married you for. Money! Farmer Raikes has got a very pretty young wife. Just ask your Alfred how much time he spends over there.' I went on, 'I'm going to warn you, whether you like it or not. That man would as

soon murder you in your bed as look at you. He's a bad lot... He's a bad lot!' " "What did she say?" Miss Howard made an extremely expressive grimace. "Darling Alfred' - 'dearest Alfred' - 'wicked lies' - 'wicked woman' - to accuse her 'dear husband'! The sooner I left her house the better. So I'm off." "But not now?" "This minute!" (Christie).

Другий уривок містить значну кількість емоційно забарвлених текстових засобів, що свідчить про високий емоційний фон комунікативної ситуації. По-перше, існують досить детальні вказівки на паралінгвістичну поведінку героїні. Це мімічні (Her lips were set grimly together; Miss Howard made an extremely expressive grimace) та пантомімічні кінеми (Miss Howard nodded grimly), опис загальної манери поведінки міс Говард (She looked excited and determined, and slightly on the defensive) і специфіки її мовлення (she burst out). По-друге, відзначено наявність лінгвістичних засобів, що виражають емоційний стан персонажу: численних окличних речень, фразеологічних зворотів (Probably water off a duck's back), прислів'я (there's no fool like an old fool), емоційної лексики (He's a bad lot; wicked calumnies тощо) та повторів. Отже, можна зробити висновок про перебування героїні у стані значного, практично неконтрольованого, емоційного збудження, викликаного обуренням щодо поведінки іншої особи.

(3) Let's say that Miss Springer went out to meet someone - there was a disagreement and she got shot. Or, a variation, Miss Springer noticed someone leaving the house, followed that someone, intruded upon something she wasn't meant to see or hear." "I never met her alive," said Kelsey, "but from the way everyone speaks of her, I get the impression that she might have been a nosy woman." "I think that's really the most probable explanation," agreed Adam. "Curiosity killed the cat. Yes, I think that's the way the Sports Pavilion comes into it" (Christie).

У наведеному уривку немає жодних ключів, які б указували на підвищений емоційний стан мовців. Тому вбачається, що для героїв розгляд кримінальної справи, про яку йдеться у наведеному прикладі, є, передусім, професійним обов'язком і не зачіпає їхні особисті почуття.

Навіть побіжне порівняння цих трьох комунікативних ситуацій дозволяє зробити висновок, що всі вони мають різний рівень ЕПП. При цьому ЕПП другого уривка, очевидно, високий, з практично неконтрольованими емоціями, про що свідчить значна кількість емоційних засобів у його тексті. З іншого боку, ЕПП останнього уривку є низьким, а ЕПП першого, відповідно, середнім, з частково контрольованими емоціями. Зрозуміло також, що високий ЕПП зазвичай супроводжується наявністю значної кількості текстових засобів, які маркують паралінгвістичну та мовленнєву поведінку мовця. Натомість для уривків з низьким ЕПП характерна майже повна відсутність вказівок на емоційний стан персонажів.

Отже, результати проведеного аналізу показують, що детальний розгляд лексико-граматичних і графічних засобів, які слугують для створення емоційного фону ситуації спілкування та вираження емоційних станів персонажів художнього твору, здатний значно полегшити дикторові інтерпретацію ЕПП вжитого у контексті висловлення-прислів'я. Крім того, виникає необхідність у встановленні в ході аудитивного та електроакустичного аналізу усних реалізацій англійських прислів'їв кореляції між зазначеними вище засобами вираження їхнього ЕПП і просодичним оформленням диктором.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка. (Стилистика декодирования.): Учебное пособие для студентов фак. и ин-тов иностр. яз. / Ирина Владимировна Арнольд. – Л.: "Просвещение", 1973. – 304 с.
2. Бурка Н.А. Соціолінгвістичний компонент у формуванні міжкультурної компетенції / Н.А. Бурка // Лінгвістика та лінгводидактика у сучасному інформаційному суспільстві: Матеріали студентської науково-практичної конференції 4-6 квітня 2007 р. / Відп. ред. Мінчак Г.Б. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2007. – С. 32-36.
3. Калита А.А. Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлення: Монографія / Алла Андріївна Калита. – Тернопіль: Підручники та посібники, 2007. – 320 с.
4. Клименюк О.В. Пізнання і парадокс екзистенціальної комунікації / Олександр Валеріанович Клименюк // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Філософія. – 2000. – Вип. 4. – С. 86-94.
5. Козяревич Л.В. Вербальні й невербальні засоби емпатизації діалогічного дискурсу (на матеріалі англомовної прози ХХ століття): дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Козяревич Ліана Василівна. – К., 2006. – 191 с.
6. Немов Р.С. Психология: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. – 4-е изд. / Роберт Семёнович Немов. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – Кн. 1: Общие основы психологии. – 688 с.
7. Нушикян Э.А. Типология интонации эмоциональной речи / Эмма Александровна Нушикян. – К.: Одесса: Высшая школа, 1986. – 160 с.
8. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
9. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.